

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

7 MAART 1995

VOORSTEL VAN DECREET

— van de heer H. Olaerts —

houdende maatregelen ter bevordering van een vriendelijk poëzieklimaat

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Epiloog tot proloog

„ Poëzie, het meest innerlijke der dingen. ”

Victor Hugo

„ Wie de stem van de poëzie niet verstaat, is een barbaar. ”

Goethe

„ Poëzie zegt mij niets, kloeg de man.

En hij was niet eens doof. ”

naar Clem Schouwenaars

**„ Poëzie heeft geen normen,
danst op de maat van het ogenblik. ”**

Hugo Claus

„ Poëzie schildert muziekbloesems binnenstebuiten. ”

**„ Poëzie is een daad
van bevestiging. Ik bevestig
dat ik leef; dat ik niet alleen leef. ”**

Remco Campert

„ Een daad van ontkenning. ”

Charles Ducal

„... van een zeedier dat op het land leeft en wil vliegen. ”

Carl Sandburg

**..... waardoor je lacht, huilt, je tenen samenknijpt, met je
ogen knippert, tintelt, stil wordt, weet dat je alleen en niet
alleen bent in een onbekende wereld. "**

Dylan Thomas

**„Poëzie en politiek zijn al diervriendelijk : 't is kat en
hond. "**

De wereld waarin wij leven, wordt steeds meer door een verregaande rationaliteit overheerst. Geldgewin, macht en invloed zijn de leidende gedachten. Het evenwicht tussen industrie, technologie en leefbaarheid is verstoord. Maatschappijkritische tijdschriften ontleden die problematiek regelmatig, maar hun bereik strekt doorgaans niet verder dan de relatief beperkte kring van geïnteresseerde lezers.

Filosoof Max Wildiers vat het als volgt samen : „De taak van het cultuurbeleid moet erop gericht zijn het gestoorde evenwicht te herstellen, de invloed van de economische sector tot redelijke verhoudingen terug te dringen en ruimte te scheppen voor de ethische, esthetische en metafysische noden.”

Omdat creativiteit en kunst tot de bedreigde sectoren behoren, moet de overheid de gepaste maatregelen treffen. Middels het leetcrenbeleid gebeurt dat al ten dele. Zo zijn er bijzondere financiële middelen voor de uitgave van essays en vertalingen en krijgen auteurs een toelage op basis van maandeenheden, wat een lovenswaardige werkwijze is.

Een sector die echter in de kou blijft staan, is die van de poëzie.

Poëzie verspreiden en uitgeven wordt in Vlaanderen steeds moeilijker, uitgeverijen die bereid zijn om dichtbundels op de markt te brengen, zijn er haast niet meer : kopers en lezers zijn weinig talrijk. In kranten en bladen, ook in hun cultuurbijlagen, zijn poëzie en poëzierecensies uiterst schaars geworden. Op de openbare radio hoort men zelden een gedicht, op de openbare televisie wordt een vleugje poëzie verwezen naar het zogenaamde Coda-uur, wanneer omtrent iedereen — moe gekeken — naar bed wil.

Ook in het onderwijs is poëzie te veel afwezig, alhoewel er persoonlijke inspanningen worden geleverd. Bij de nieuwe programma's hamert de inspectie op taalvaardigheid. Niet langer de literatuur moet hiervoor een aanloop vormen, maar eerder klasgesprekjes waarvoor dag- en weekbladen allerhande de stof moeten leveren.

Nochtans zijn het ontleden en het aanleren van poëzie een geschikte manier om het fijne en het gevoelige van een taal onder de knie te krijgen, net zoals ook het zelf schrijven de taalvaardigheid bevordert.

Dit voorstel wil voor de poëzie in Vlaanderen een vriendelijker klimaat scheppen, wat in de overgecommercialiseerde wereld geen overbodige luxe is. Voor een evenwichtig en gelukkig leven hebben mensen poëzie nodig.

Poëzie tracht immers te verwoorden wat bij mensen onderhuids leeft, mensen zijn bijvoorbeeld gevoeliger voor schoonheid op ogenblikken dat zij extra kwetsbaar zijn.

Poëzie zet mensen aan tot creativiteit. De dichter Paul Snoek heeft het ooit zo geformuleerd : „Dichters zijn als honden die knoken in de grond verstoppen. Zij begraven dingen die anderen moeten ontgraven.” Of wat „is” , moet „was” worden om opnieuw „te zijn”. Met poëzie ben je nooit alleen, helemaal alleen.

Concreet wil dit voorstel onder meer poëzieparagrafen in bestaande regelgeving doen opnemen en zodoende de volgende zaken realiseren.

1. Dit voorstel beoogt de oprichting van een Vlaams Poëziefonds, met als hoofdplicht het verlenen van financiële tegemoetkomingen voor de promotie, de ondersteuning en de bescherming van de poëzie en het onderzoek ernaar. Hiertoe kan het Fonds op een aantal manieren bijdragen.

Het Fonds kan de aanzet zijn voor het vinden van een structurele oplossing voor onder meer het Poëziecentrum in Gent (een unicum in ons taalgebied en een initiatief dat Nederland ons benijdt). Het systeem van jaarlijks af te wachten subsidiëring vormt immers een hinderpaal voor een gedegen management. Een solide, vast en jaarlijks te indexerende bedrag als blijvende subsidie zou het centrum in staat stellen een vast uitgavenbeleid te voeren en vooral ook meer lokale initiatieven te organiseren of te ondersteunen.

Het Fonds kan zorgen voor een evenwicht tussen alle letterkundige disciplines bij de bestaande vormen van subsidiëring, middels de bepaling van minstens een vast percentage voor poëzie.

Zo doet de start van het Produktiefonds vermoeden dat toch weer vooral de grote uitgeverijen met uitgaven met een lage risicofactor er profijt van trekken. Naast brieven, dagboeken, biografie en essay was poëzie toch ook als een van de moeilijke genres genoemd ?

Premies en tegemoetkomingen in de kosten van uitgaven moeten mogelijk zijn, na advies van een gedegen en onafhankelijke jury (de sectie poëzie van de Commissie van Advies tot Bevordering van de Nederlandstalige Letterkunde). Voor het verstrekken van dit advies staat een welbepaalde tijd.

Het Fonds kan de uitgevers aansporen om nieuwe uitgaven, ook van debutanten, mogelijk te maken via het handhaven van het budget voor de aankoop van gedichtenbundels.

Het Fonds kan een meer praktische en volwaardige vergoeding bewerkstelligen voor auteurs die op uitnodiging uit eigen werk voorlezen.

Het Fonds kan, al dan niet in een gedicht, poëzie propagereën in al haar facetten en dimensies van ontstaan tot cultuurbeleving en levenscultuur. Zo kan de minister van Cultuur het gedicht publiek in ere herstellen, bijvoorbeeld in een regeringsmededeling, uiteraard aan de hand van poëzie.

2. Dit voorstel wil ervoor zorgen dat er opnieuw meer aandacht voor poëzie komt in het onderwijs : zowel wat het aanleren, het ontleden als het zelf schrijven betreft.

Wat de programma's betreft, zou het onderwijs van de diverse talen, dus niet alleen van het Nederlands, een groter belang moeten hechten aan poëzie. Op dat vlak is er immers ontegensprekelijk een enorm verlies in vergelijking met vroeger. Wanneer zelfs Goethe, Rimbaud en Keats niet meer als namen bekend zijn, laat staan dat men hun gedichten kent, hoe wil men dan een poëzievriendelijk klimaat creëren voor de verzen van Vlaamse en Nederlandse dichters ?

Zo zou het tijdschrift Klasse een poëzievriendelijk klimaat kunnen helpen creëren door een plaatsje in te ruimen voor poëzie of door te berichten over initiatieven (wedstrijden voor jongeren, literaire manifestaties enzovoort).

3. Voorts wil dit voorstel de media (openbare, commerciële en regionale omroep, lokale radio, geschreven pers) aanmoedigen.

digen om poëzie als een volwaardig programmaonderdeel te brengen en aldus poëzie te stimuleren.

4. Het wil ook de bibliotheken betrekken bij het poëziebeleid door het voeren van een vaste poëziedcampagne en poëziedynamisering op te nemen in de erkenningsvoorwaarden. Zo kunnen onder meer ook de door de Vlaamse Gemeenschap aangekochte bundels beter verspreid worden met de hulp van de openbare bibliotheken.

5. Ten slotte beoogt dit voorstel een efficiëntere en betere spreiding van de poëziepromotie. Het pompen van ettelijke honderdduizenden franken uit de toch al beperkte pot van literatuur in eerder prestigieuze eendagsvliegen als „Saint-Amour” of „Leeslust” is misschien voor kritiek vatbaar. Het publiek dat men daarmee bereikt, is wellicht het publiek dat al niet zozeer gewonnen hoefde te worden voor poëzie.

Zo komt er binnen het teksttheater een uitdrukkelijke plaats en tevens erkenning en subsidiëring voor het poëzie-theater.

Tegelijkertijd zijn kleinschalige en lokale initiatieven, zonder veel barnumreclame eromheen, ook nuttig en nodig.

Dit voorstel is een signaal en pleidooi voor een herwaardering van alle dag-, nacht- en zondagsdichters en liefhebbers van taal, tekens, gevoelens en kunst. Een warme oproep tot groeiend respect voor de poëzie van het weten, het denken, de verwondering, de zintuigen, intuïtie, verbeelding, ontdekking, geloof in het woord, oorsprong, associatie, de zinnen, enthousiasme, het scheppende, spontaneïteit, het (boven)natuurlijke, emotie, authenticiteit, meditatie, stilte en humor.

H. OLAERTS

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

§ 1. Er wordt een Vlaams Poëziefonds opgericht, hierna het Fonds te noemen.

§ 2. Het Fonds heeft tot taak de creatie, de vertaling, de promotie, de ondersteuning en de bescherming van de poëzie en het onderzoek ernaar mogelijk te maken, middels het ter beschikking stellen van financiële middelen.

Het Fonds waakt erover dat de poëzie minstens een vast minimumaandeel ontvangt bij de subsidiëring van alle letterkundige disciplines en activiteiten.

De Vlaamse regering bepaalt dat vaste minimumaandeel.

§ 3. Het Fonds heeft rechtspersoonlijkheid. De bepalingen van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut in verband met de begroting, de rekeningen, het comptabiliteitsstelsel, het gezag en de controle op de instellingen van categorie A zijn op het Fonds van toepassing voor zover er in dit decreet niet van afgeweken wordt.

Artikel 2

De middelen van het Fonds zijn :

1° een jaarlijkse dotatie lastens de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap ;

2° vrijwillige bijdragen, subsidies en toegewezen gelden.

Artikel 3

Het Fonds wordt beheerd door de Vlaamse regering. De Vlaamse regering stelt de nodige diensten, uitrusting, installaties en personeelsleden van haar diensten ter beschikking van het Fonds.

De Vlaamse regering regelt nader de werking en het beheer van het Fonds. Het verslag wordt aan de Vlaamse Raad meegedeeld vóór 30 juni van het daaropvolgende jaar.

Artikel 4

Om het in artikel 1, § 2, gestelde doel te verwezenlijken, kan het Fonds binnen de regels, bepaald door de Vlaamse regering, onder meer :

1° subsidies, premies en andere financiële tegemoetkomingen verlenen aan personen of organisaties die actief zijn op het gebied van de creatie, de vertaling, de promotie, de ondersteuning en de bescherming van de poëzie en het onderzoek ernaar ;

2° gedichtenbundels aankopen ;

3° auteurs die op uitnodiging uit hun eigen werk voorlezen, vergoeden ;

4° al dan niet in een gedicht, poëzie in al haar facetten en dimensies van ontstaan tot cultuurbeleving en levenscultuur aanmoedigen.

Artikel 5

§ 1. Het Fonds richt uit zijn middelen een Poëzieraad op, hierna de Raad te noemen.

§ 2. De Raad adviseert de Vlaamse regering over het beheer van het Fonds en over alle aangelegenheden met betrekking tot de creatie, de vertaling, de promotie, de ondersteuning en de bescherming van de poëzie en het onderzoek eraan.

§ 3. De Vlaamse regering regelt de samenstelling, de werking en de inrichting van de Raad. De uitgaven voor de werking van de Raad komen ten laste van het Fonds.

Artikel 6

§ 1. Vanaf het schooljaar 1995-1996 wordt op alle scholen van het Nederlandstalige onderwijs, in het onderwijs van de diverse talen aandacht gewijd aan de poëzie.

§ 2. De Vlaamse regering is belast met de inrichting van het in § 1 genoemde vak.

Artikel 7

Aan titel IV, hoofdstuk II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995, wordt een afdeling V met een artikel 99bis toegevoegd die luidt als volgt :

„AFDELING V

Poëziesubsidie

Artikel 99bis

§ 1. Binnen de perken van de door de Vlaamse Raad goedgekeurde kredieten kan de Vlaamse regering omroepen van en erkend door de Vlaamse Gemeenschap subsidiëren wanneer die in het algemene programmabeleid bijzondere aandacht schenken aan de poëzie.

§ 2. De Vlaamse regering bepaalt de procedure van deze subsidie.“.

Artikel 8

Aan artikel 4, § 1, van het decreet van 19 juni 1978 betreffende het Nederlandstalige openbare bibliotheekwerk wordt een punt 13 toegevoegd, dat luidt als volgt :

„13. Het voeren van een bestendige poëziecampagne en -dynamisering.“.

Artikel 9

In artikel 2 van het decreet van 27 januari 1993 houdende regeling van de subsidiëring voor de werking van organisaties voor podiumkunsten wordt een 5°bis ingevoegd dat luidt als volgt :

„5°bis poëzietheater : theater dat hoofdzakelijk gebaseerd is op de poëzie in haar brede context ;“.

Artikel 10

Aan artikel 3, § 3, 1°, van hetzelfde decreet worden de woorden „of poëzietheater” toegevoegd.

Artikel 11

In artikel 4, § 1, van hetzelfde decreet worden na het woord „teksttheaters” de woorden „of poëzietheaters” ingevoegd.

Artikel 12

In artikel 8, § 1, van hetzelfde decreet worden na het woord „teksttheaters” de woorden „of poëzietheaters” ingevoegd.

In 3° van dezelfde paragraaf worden na het woord „teksttheater” de woorden „of poëzietheater” ingevoegd.

In § 7 van hetzelfde artikel wordt na het woord „tekst-” het woord „poëzie-” ingevoegd.

Artikel 13

In artikel 11, § 1, 4°, van hetzelfde decreet worden na het woord „teksttheaters” de woorden „poëzietheaters” ingevoegd.

H. OLAERTS
